

MARŠÁLEK, P. *Příběh moderního práva.*

Praha: Auditorium, 2018, 304 s.

Keď mi pred letom roku 2018 daroval prof. Tomáš Gábriš z katedry Teórie štátu a práva predmetnú monografiu doc. Maršálka, možno ani netušil, akú mi tým urobil radosť. Predkladané dielo som už mal istú dobu v hľadáči a plánoval som si ho zaobstarat' a popri pozitívno-právne ladených publikáciách z medzinárodného práva domácej a zahraničnej proveniencie aj prečítať.

Prvý dojem, ktorý u čitateľa táto publikácia vyvolá, bude zrejme spojený s jej vonkajším vzhľadom. Je navonok príjemné kompaktná a počtom strán okolo troch stovák sa isto medzi ostatnými právno-teoretickými dielami nestratí, ale ani neodradí svojou hrúbkou, keďže rozsah býva niekedy dvojsečná zbraň. Kvantita síce môže textu monografie s istou dávkou optimizmu predznačovať, že v jej vnútri nájde čitateľ viac užitočných informácií než v kategorizačne porovnateľných, no rozsahovo chudobnejších publikačných výstupoch, ale toto rozhodne nie je problém predkladanej publikácie.

Monografia okrem úvodu a záveru je rozdelená do jedenástich kapitol, ktoré sa ďalej delia na podkapitoly. V prvej kapitole si autor kladie otázku už v jej názve a zamýšľa sa nad pravdivosťou premisy, že tam kde existuje spoločnosť, je aj právo. Na položenú otázku odpovedá kladne a konštatuje, že v modernej spoločnosti je právo zrejme najdôležitejším normatívnym systémom. S prezentovaným záverom možno súhlasiť. Druhá kapitola sa zaoberá právnou reguláciou a dereguláciou v súvislosti s pojmom slobody. Napriek niektorým skeptickým koncepciám autor vyzdvihuje životaschopnosť konceptu liberálnej demokracie, ktorý je vlastný západným demokraciám. Tretia kapitola prináša pohľad na vzťah fakticity a normativity. Možno vyzdvihnúť záver, že právo nie je zajatcom fakticity a významnú úlohu v ňom majú aj tzv. kontrafaktické prvky, ako napr. rôzne právne domnienky a právne fikcie. V štvrtej kapitole autor podáva výklad o právnych kultúrach a ich približovaní, resp. ovplyvňovaní aj z dôvodu súčasného problému masovej migrácie osôb z právnych kultúr, ktoré nie sú príliš kompatibilné s kontinentálnou a anglo-americkou právnou kultúrou západného civilizačného okruhu. Piata kapitola popisuje samotný mechanizmus právnej regulácie a konštatuje sa v nej, že dodržiavanie právnych noriem nie je podmienené ich obsahom, ale častejšie postojom adresátov k právu bez toho, aby poznali jeho obsah. V šiestej kapitole, pomyslenej polovici prezentovaného príbehu vyvstáva problematika ľudských práv. Autor v tejto časti varuje pred prílišnou politizáciou a ideologizáciou ľudských práv, ktorá môže viesť až k ich delegitimizácii. Siedma kapitola prichádza s tézami o štrukturálnej a obsahovej premene súčasného práva oproti minulosti. Je to spôsobené najmä internacionalizáciou a v podmienkach Českej a Slovenskej republiky

aj europeizáciou vnútroštátneho práva. Z perspektívy internacionalistu sú ponúkané závery prirodzeným vyústením globalizačných procesov. Ôsma kapitola prináša zamyslenie sa nad tým, že či klasický právny dualizmus, charakteristický pre kontinentálny právny systém ešte stále pretrváva. Je priam symptomatické, že recentný vývoj prináša aj privatizáciu verejného práva a publicizáciu práva súkromného. V deviatej kapitole sa dostávame k evergreenu teoretickej právnej spisby – k pojmu spravodlivosť. V tejto časti akcentuje konštatovanie, že spravodlivosť a právna istota sú najdôležitejšie hodnoty v práve. Predposledná desiatka kapitola venovaná sporu o interpretáciu a právnu argumentáciu vhodne a logicky dopĺňa predchádzajúci text. Finálna jedenásta kapitola neprekvapí, že si za cieľ berie klasické pojmy legality a legitimacy v spojitosti s právnym a totalitným štátom.

Všetky kapitoly obsahujú na svojom konci záver, čo považujem za veľmi vhodné zsumarizovanie matérie v predmetných častiach. Monografia obsahuje aj samotný záver, kde autor zapracoval všetky čiastkové závery a ponúkol aj ďalšie vlastné myšlienky, ktoré v ňom formuluje. Pozitívne vyznieva predpoveď, že aj v budúcnosti bude dominovať liberálne demokratické zriadenie a západné právne systémy.

Autorova právno-historická a právno-sociologická metóda analýzy je veľmi osviežujúca a z celkového hľadiska prínosná i vhodne zvolená, ale aj náročná, pretože núti čitateľa nielen držať krok s vývojom autorových myšlienok v príbehu moderného práva, ktorý sa pred čitateľom začne odvíjať ako kinematografická snímka pre náročnejšieho diváka s dobre napísaným scenárom, kde v roli hlavnej postavy vystupuje právo vo svojich historických a spoločenských premenách. Čitateľa zároveň núti dôkladne sa orientovať v spleti prezentovaných názorov, argumentov a protiargumentov, ale vyžaduje si aj dôkladnejšie poznanie autorom skúmaných právno-filozofických koncepcií. Zjednodušene povedané, autor sa v publikácii snaží ukázať, kam sa súčasné právo svojim vývojom dostalo v porovnaní s minulosťou a kam ďalej smeruje. Tento exkurz podáva prostredníctvom predstavenia kľúčových pojmov a právnych inštitútov v širokých historických a sociálnych súvislostiach, ako sám konštatuje v úvode diela.

Dúfam, že táto publikácia doc. Maršálka si nájde svoje miesto medzi čitateľmi, ktorí sa predmetnou problematikou zaoberajú profesionálne, ale aj u čitateľov, ktorí by chceli aspoň na chvíľu vystúpiť z tieňa svojich preferovaných právnych disciplín a ponoriť sa do príbehu práva, ktorý prešiel určitým vývojom až do súčasnosti, kde ešte rozhodne nekončí.

Daniel Bednár

doi: 10.14712/2464689X.2019.18